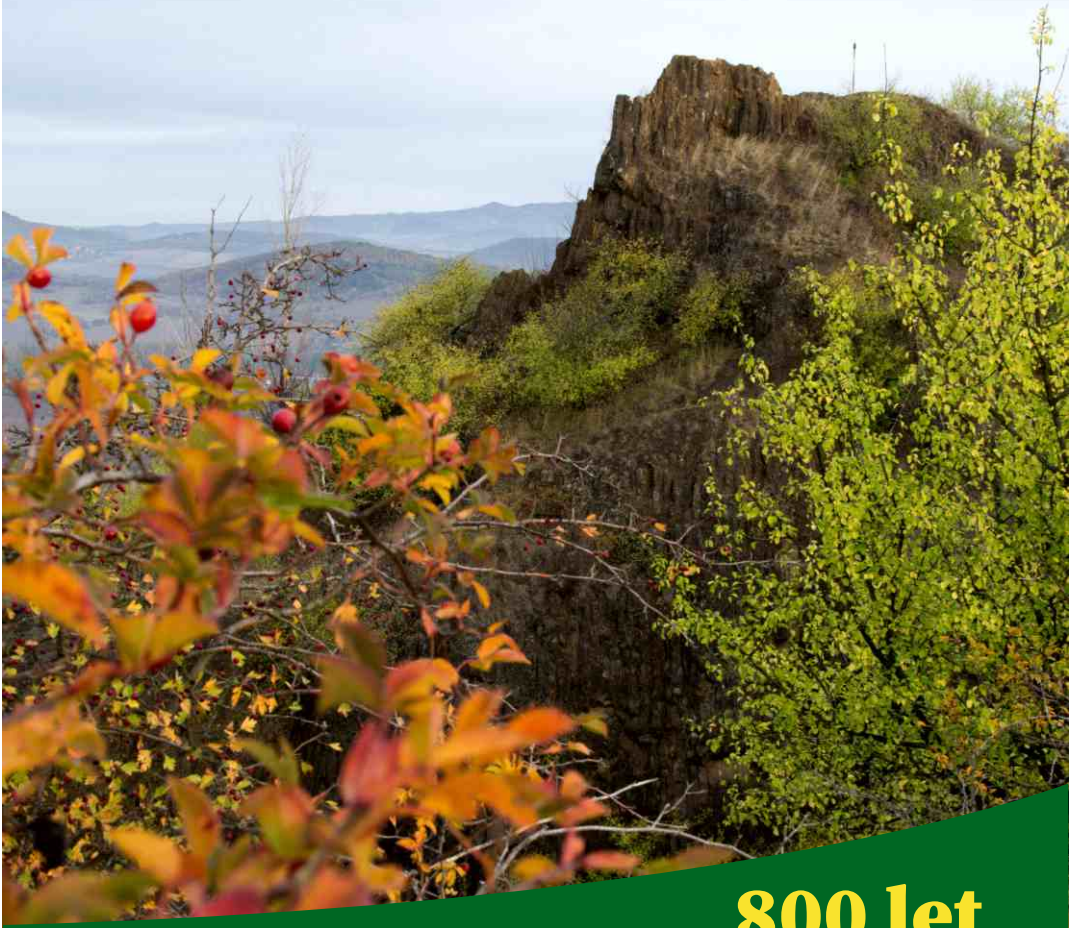
Blšany u Loun

1226 | 2026

800 let
od první zmínky o obci

Vážení čtenáři,

jsem velmi ráda, že Vám mohu představit malé shrnutí historie naší krásné vesnice pod Blšanským vrchem. Putování minulostí Blšan u Loun není přehledem velkých dějinných zvratů a hrdinských činů, právě naopak: je to ponor do proudu osudů místních obyvatel, nahlédnutí do jejich snah, úspěchů i ztroskotání. Blšany nejsou pouze územněsprávní jednotkou v síti tisíců dalších, ale především domovem desítek generací, které zde strávily své životy a vtiskly vesnici dnešní podobu. Pojďme společně nahlédnout do dob dávných i nedávných a připomenout si alespoň střípky z barevného obrazu blšanských dějin. Přeji Vám, ať je pro Vás toto ohlédnutí nejen obohacujícím zážitkem, ale také připomínkou, že další kapitoly příběhu našich Blšan u Loun tvoříme právě teď my sami.

Příjemné chvíle nad stránkami naší historie Vám přeje

Marie Gruntová, starostka obce Blšany u Loun

Letecký pohled - obec Blšany u Loun

Blšany u Loun

Svědectví o pravěkém osídlení

Když ještě Blšany neměly jméno

Mělké údolí Smolnického potoka lákalo osadníky už od pravěku. Dostatek vody, úrodná půda a mírné klima byly vhodné pro první zemědělce a pastevce. Nejstarší doklady o osídlení v katastru dnešních Blšan pocházejí z mladší doby kamenné před sedmi tisíci lety. O dva tisíce let později zde již dávní obyvatelé trvale sídlili v poloze zvané *Na pískách*. Výrazná dominanta Blšanského chlumu (293 m n. m.) rovněž přitahovala lidskou pozornost a náhodné nálezy na jeho vrcholu i v blízkém okolí svědčí o dlouhodobém pravěkém osídlení. O podobě vsi v té době nevíme nic konkrétního, ale zřejmě se nijak nelišila od mnoha podobných osad. Polozahloubené dřevěné chýše, ohrady pro dobytek, prašné cesty, louky a pole po celá tisíciletí určovaly tvář pro nás bezejmenné vesnice.

Jak Blšany ke jménu přišly

Místní jméno Blšany najdeme v Čechách dvakrát, kromě těch našich jsou to ještě Blšany u Podbořan. Je spojené s dávným mužem jménem *Blch-Blecha*, který mohl být zakladatelem středověké vesnice. Blšany tak byly pro okolní sousedy prostě vesnicí lidí okolo pana Blechy. Netušíme, jak tento praotec Blšan své výmluvné jméno dostal, ale spojitost s nepříjemným hmyzem je zřejmá. Vůbec poprvé se objevuje kolem roku 1226 v latinské podobě *Blsaz*, ale už v roce 1268 je doložený dodnes užívaný tvar Blšany. Latinsky psané listiny v pozdním středověku uvádějí ves pod názvem *Pulices*, což v překladu znamená přímo *blechy*. V 16. století je vesnice nazývaná *Bžany*, později také *Pšany*, a teprve v minulém století se

ustálil původní název Blšany. Starší středověká podoba se zachovala v lidovém označení pro Blšanský chlum, známý dodnes jako *Pšaňák*.

Blšany vstupují do psané historie

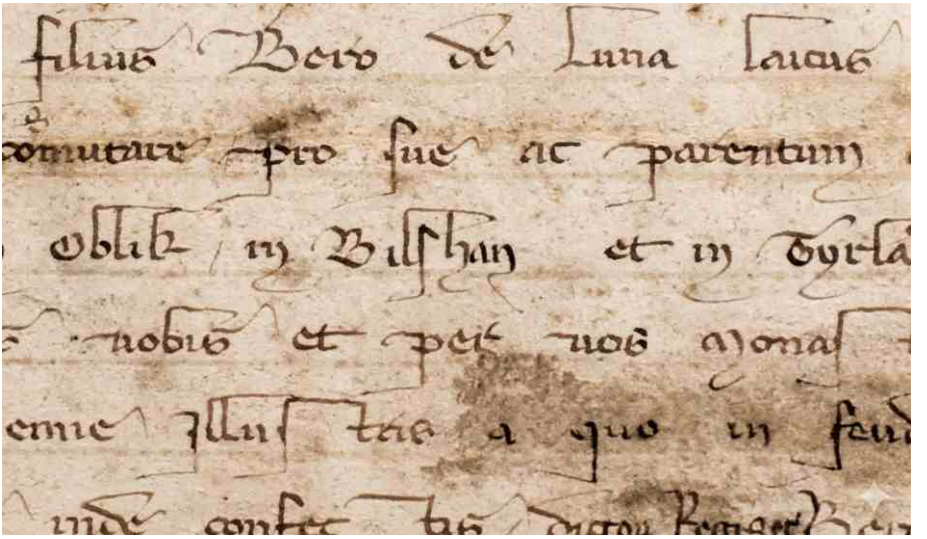
První písemná zpráva o vsi je spojená s paní Anežkou, sestrou krále Přemysla Otakara I. Urozená abatyše ženského kláštera svatého Jiří na Pražském hradě někdy okolo roku 1226 přikázala sepsat všechny klášterní majetky. Mezi desítkami vesnic se tehdy objevily vůbec poprvé také Blšany. Pannám svatojiřského kláštera ale nepatřila celá ves, pouze čtyři statky, a zbytek byl zřejmě majetkem krále. Papež Řehoř IX., proslulý zakladatel inkvizice, v roce 1233 slavnostní bulou soupis majetku potvrdil, a jméno Blšany se tak dostalo až do římské papežské kanceláře. Již ve druhé polovině 13. století ale ves patřila z větší části opět králi. V roce 1268 Přemysl Otakar II. směnil panství Slavětín včetně části Blšan s pražským biskupem, takže ves i nadále zůstala rozdělena mezi krále a biskupa. Rozdrobení vesnice mezi více pánů nebylo ve středověku nic neobvyklého a v Blšanech vládlo několik různých vrchností zároveň až do 15. století.

Půdorys jádra vsi ukazuje na promyšlené vyměření jednotlivých statků podél vidlice cest, jejichž křižovatka vytvořila trojúhelníkovou náves. Teprve v pozdním středověku přibyl velký dvůr, tj. dnešní zámek, uzavírající západní část centra.

Ve stínu královských Loun

Život malé vsi se řídil podle cyklu polních prací. Kromě občasných návštěv chlumčanského kostela mířili místní obyvatelé často do sousedních Loun, které lákaly nejen svými trhy a krámky, ale dalo se zde výhodně prodat obilí a pořádně to zapít. Už za vlády Karla IV. ve druhé polovině 14. století si bohatí lounští měšťané v Blšanech, v Cítolibech a Dobroměřicích zakupovali se svolením krále statky a stávali se vrchností místních sedláků. Blšany si tak mocnější sousedé doslova rozparcelovali.

Část vesnice v té době patřila lounskému rychtáři Bérovi, který ji v roce 1336 daroval klášteru magdalenitek v Lounech. Velký dvůr zde měl také benediktinský klášter v Postoloprtech, zničený lounskými husity v roce 1420, několik statků držel šlechtic Jileš z Chlumčan, zároveň

Výřez z papežské listiny z roku 1336 potvrzující dar části vesnice lounskému klášteru magdalenitek, uprostřed výraz „in Bilshan“ čili „v Blšanech“

lounský radní, a menší díl stále patřil pražskému arcibiskupství. Z té doby známe jménem několik místních obyvatel, jejichž jména se zachovala v lounských soudních knihách. Patřili totiž pod městský „šos“ čili ochranu a řídili se městským právem, takže oproti okolním vesnicím měli větší právní jistotu. Nejstarší jménem známá obyvatelka vsi Buna z Blšan vstoupila do historie v roce 1354 ve smutné záležitosti, totiž jako žalobkyně za svého zavražděného syna. O rok později před soud předstoupil Honka (Jan) z Blšan rovněž kvůli vraždě a byl navždy vyhnán z města a jeho okolí. Je možné, že je to ozvuk dobových stížností lounských a žateckých měšťanů na řádění lupičů z krčem v Blšanech, kteří prý ohrožovali obchodníky až téměř u bran města.

Blšany ve středověku patřily k chlumčanské farnosti s kostelem sv. Klimenta. Vizitace pražského arcijáhna v roce 1379 zjistila, že pan farář Zvěst se nechoval jako řádný duchovní správce: místo spásy duší svých farníků se věnoval hlavně konkubínám, z nichž Bětka i s jeho synem žila přímo v Blšanech. Okolní faráři se nechovali o moc lépe a tento rozpor mezi slovy a skutky církevních představitelů měli místní trvale na očích. Nelze se proto divit, že po výbuchu proticírkevních nálad počátkem 15. století stáli na straně reformátora Jana Husa.

Husitské války a jejich následky

Během krvavých husitských válek ve 20. letech 15. století lounské vojsko ovládlo „potem bojovným“ téměř třicet vesnic v okolí včetně části Blšan, většinou na úkor klášterů. Blšany již dříve z velké části patřily lounským měšťanům, takže pro místní sedláky se toho moc nezměnilo. Někteří se přidali k radikálnímu lounskému vojsku, jejich hospodářství strádala a dlouhá válka vesnici určitě nepomohla k blahobytu. V roce 1438 Blšany zaplavili bojovníci proslulého válečníka Jakoubka z Vřesovic, který nejprve porazil žatecko-lounské husity, a poté se nočním přepadem z Chlumu pokusil neúspěšně dobýt Louny. Špatná zkušenost se strategicky položeným vrchem vedla Louny v roce 1493 k žádosti, aby král navždy zakázal na Chlumu stavět hrad.

V neklidné době 30. let 15. století rytíř Jan Kozelka z Hřivic, nevlastní syn lounského rychtáře Hány Béra, přestavěl rodový statek na malou tvrz. Nejspíše to byla patrová kamenná budova obklopená prostým opevněním, dnes na jejím místě stojí blšanský zámeček.

Možná podoba opevněného dvora rytíře Kozelky z Hřivic v 15. století

Král Vladislav II. v roce 1493 zakazuje stavbu hradu na Chlumu (na čtvrtém řádku „hora jménem Chlum“)

Ve druhé polovině 15. století už téměř celá ves patřila Lounům, které si v roce 1466 díky dobrým vztahům s králem Jiřím z Poděbrad vymohly vrácení několika blšanských statků uchvácených šlechtou. Král přitom souhlasil s tím, že sedláci se nebudou řídit zemským právem, ale mohou hledat spravedlnost před lounským městským soudem stejně jako měšťané. V témže roce se poprvé zmiňuje rychtář Jan, ačkoli samosprávu s konšely a rychtářem vesnice měla určitě již ve 14. století. Když v roce 1469 městský písař poprvé zapsal všechny hospodáře platící daně, bylo to celkem jedenáct sedláků: Jan Šírek, Hladký, Jíra Srbovic, Vavřinec, Jan starý rychtář, Pavel Šírek, Antoch, Mikeš, Martin, Michalec, Mach, a kromě jejich hospodářství zde stála chaloupka sirotků a obecní pastouška.

Teprve ve druhé polovině 15. století si vesnice konečně trochu oddechla. Pod lounským panstvím přibývali hospodáři a nové statky a roku 1525 město přikoupilo několik zbývajících usedlostí, takže Blšany se celé staly majetkem Loun. Podle městských účtů z roku 1540 zde platilo daně již 21 statků.

Pod šlechtickou vládou

Když se v roce 1547 Louny připojily k nezdařenému povstání proti králi, následoval tvrdý trest. Král Ferdinand I. Habsburský Blšany zkonfiskoval a hned v roce 1548 je odprodal rytíři Mikuláši Miřkovskému z Tropčic, úspěšnému politikovi a pozdějšímu nejvyššímu písaři království. O dva roky později Mikuláš Blšany prodal Janovi Žateckému z Weikersdorfu, původem žateckému měšťanu, a poté se majitelé rychle střídali. Po Žďárských ze Žďáru následovali Doupovcové z Doupova, kteří krátce před rokem 1588 znovu postavili zpustlý hospodářský dvůr, provozovali pivovar a lázeň a pod Chlumem obnovili výnosné vinice a chmelnice. Roku 1588 nastoupili rytíři Hruškové z Března a připojili Blšany ke svému panství s centrem v Cítolibech. Před rokem 1600 Adam Hruška z Března přestavěl dvůr do podoby pohodlného venkovského sídla, jehož základy jsou v zámečku dochovány dodnes. V té době byly Blšany spojeny s částí sousedního Vlčí do malého panství a Hruškové zde trvale sídlili.

Třicetiletá válka v letech 1618-1648, která zpustošila celý kraj a Louny přivedla téměř ke zkáze, se nevyhnula ani Blšanům. V roce 1635 v panském dvoře nezůstal ani jeden kůň a ani jediný kus dobytka. V roce 1637 ves koupil bojovný plukovník Jan Karel Příchovský z Příchovic, veterán tureckých válek, a zvolil si ji za své sídlo. Kromě Blšan mu na Lounsku patřily ještě Smilovice a Vlčí. Ani tento pozdější hrdinný obránce Prahy před Švédy nedokázal uchránit Blšany před opakovanými nájezdy saských a švédských vojsk, takže obraz vsi po skončení války v polovině 17. století byl neradostný.

Ze sedmnácti usedlostí jich bylo osm zpustlých, více než polovina polí ležela ladem, ze čtyř desítek krav jich zůstalo jen třináct. Neudržované domy chátraly, pole se měnila v křovinaté pásy, zanikaly vinice a chmelnice a vizitační komise v roce 1653 celkový stav zhodnotila takto: *„Ta ves*

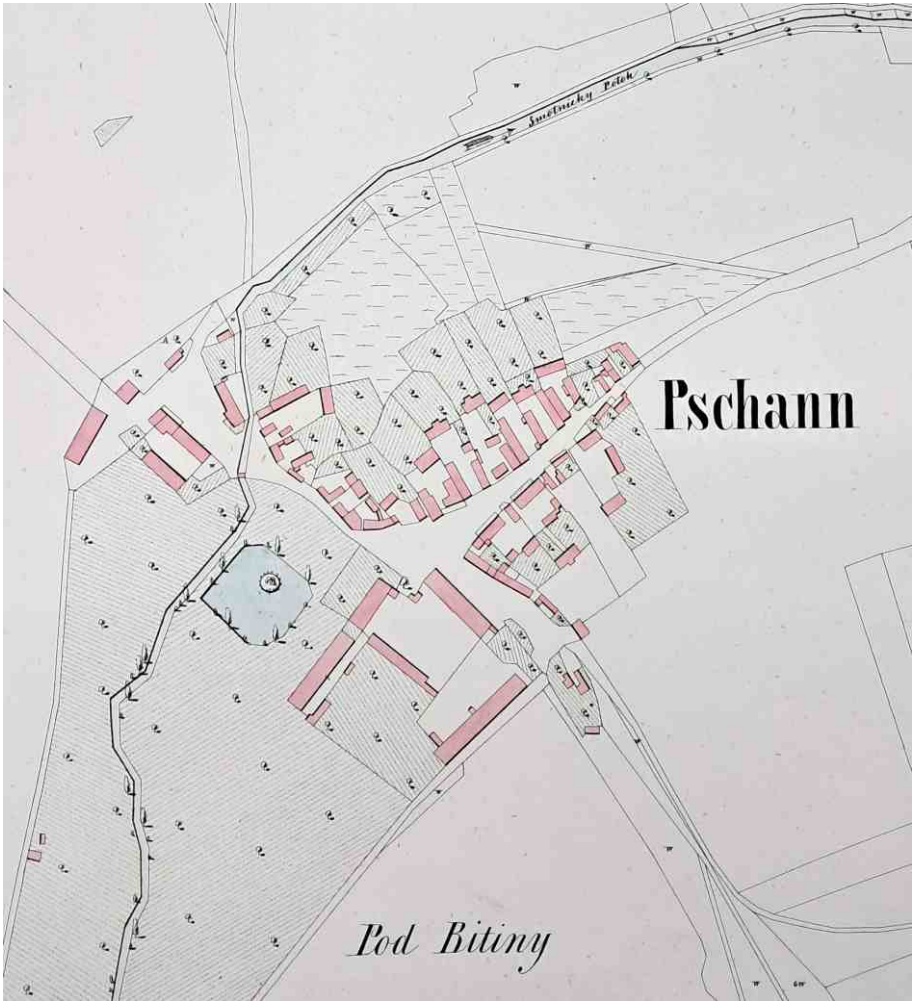

Müllerova mapa z roku 1720 poprvé zachytila Blšany v německé podobě „Pschan“, symbol stavení s makovicí znamená panské sídlo

na stavení hrubě špatná, rolí pšeničných, luk na mále.“ Obnova byla pomalá a teprve koncem 17. století se vesnice opět vzchopila.

Za vlády pana arcibiskupa

Vdova po Janu Příchovském Magdaléna v roce 1666 koupila Blšany od svého nevlastního syna Petra Příchovského za 14 000 zlatých. Kupní smlouva vypočítává zámek s velkým hospodářským dvorem, mlýn, ovčín, vinice, štěpnice a rozsáhlá pole, součástí panství byla ještě část vesnic Smilovice a Želevice. Zbožná paní Magdaléna v roce 1682 odkázala Blšany pražskému arcibiskupství, a v jeho majetku pak zůstaly až do zrušení vrchnostenské správy v polovině 19. století. Paní Magdaléna si mimo jiné přála vystavět v Blšanech kostel s hrobkou po vzoru pražského kostela P. Marie Sněžné, ale k tomu nakonec nedošlo. Zato její nadace pro šlechtické vdovy a sirotky přetrvala až do poloviny 20. století. Po roce

Blšany na mapě stabilního katastru z roku 1841. Růžová barva označuje kamenné domy, ve vsi v té době již nebyly žádné dřevěné stavby

1682 tak urozenou vrchnost v zámku vystřídali arcibiskupští úředníci v čele s hejtmanem a dohlíželi na provoz statku a celé vesnice.

Blšan se naštěstí příliš nedotkly války o habsburské dědictví ani boje s Napoleonem v 18. a 19. století, takže se ves pomalu rozrůstala. Nová vrchnost dbala na řádné hospodaření a již počátkem 18. století zmizely pusté statky a neobdělaná pole. Dvě zpustlá hospodářství správce před rokem 1715 připojil k panskému dvoru, ale jinak si místní na své pány

nemohli stěžovat. Od roku 1794 se mohli sedláci vykupovat z robotních povinností, což v té době byla obrovská úleva, a málokterá vrchnost svým poddaným tuto možnost dopřála.

V roce 1812 Blšany postihla dvakrát za sebou průtrž mračen. Smolnický potok se rozvodnil, protrhl hráz dnes již zaniklého rybníka pod Cítoliby a voda poničila blšanská pole a domy. Část obce se ocitla pod vodou a teprve po dvou dnech voda poklesla. V roce 1837 v obci žilo 274 lidí ve 40 domech, byla zde škola, pivovar na deset sudů piva ročně (asi 25 hektolitrů) s palírnou, hostinec a mlýn o dvou kolech. Vrchnost chovala dva koně, 22 kusů hovězího dobytka a 675 ovcí, půl zámku sloužilo jako sýpka, sedláci celkem drželi 22 koní, 63 kusů hovězího dobytka a 220 ovcí, řemeslo provozovali kovář, krejčí a švec a o chudé pečoval místní chudinský institut založený v roce 1832. Na poštu chodili Blšanští do Loun, lékařskou pomoc hledali v Cítolibech a poslední odpočinek nacházeli na hřbitově v Chlumčanech.

Samostatná obec

Od roku 1849 začala fungovat obecní samospráva tak, jak ji známe dodnes: zastupitelstvo volené všemi občany v čele se starostou místo rychtáře a konšelů. Poslední rychtář Antonín Bělík z čp. 23 se stal prvním starostou. Nebyla to jediná změna, modernizoval se celý stát a do života vesnice rychle pronikaly novinky z oblasti průmyslu, hospodaření i kultury. Stavěly se nové zpevněné silnice, od roku 1873 kolem Blšan začaly supět parní lokomotivy pražsko-duchcovské dráhy, síla páry a později elektřiny pomáhala i v zemědělství. Jak moc tato změna Blšanům prospěla, ukazuje nejlépe

Blšanští ochotníci si jako jedni z mála divadelních spolků již koncem 19. století pořídili vlastní razítko.

Hasiči si hned po založení v roce 1895 dali vyrobit honosné razítko s tradičními symboly žebříku, seker a helmy.

rychlý růst obyvatel: v roce 1846 zde žilo 274 lidí, v roce 1880 již 401 obyvatel a v roce 1910 se k pobytu přihlásilo 549 osob, takže za půl století se vesnice rozrostla dvojnásobně. Přispěli k tomu hlavně dělníci z cukrovarů a železničních dílen, kteří v Blšanech hledali levnější bydlení a denně docházeli do Loun nebo do Chlumčan za prací.

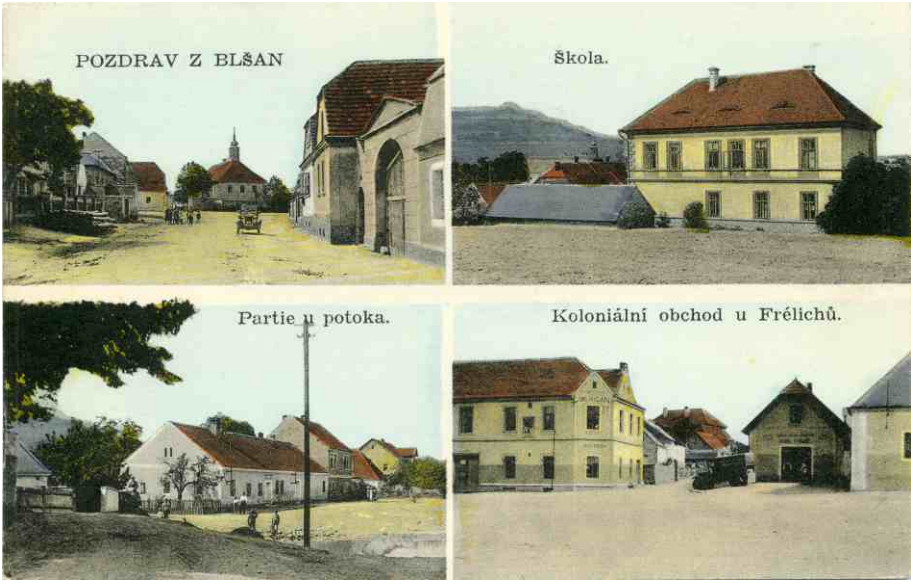
Zpočátku byly Blšany kvůli malému počtu obyvatel spojeny do jedné obce se sousedním Vlčím, starosta úřadoval v Blšanech a ve Vlčí ho zastupoval jeden z radních. Vlčí se dlouho snažilo o osamostatnění, až teprve v roce 1881 stát souhlasil s jeho oddělením od *Pšan*.

Sebevědomí Blšanští si v roce 1885 troufli dokonce na nákladnou novostavbu školy. V roce 1895 se místní sdružili do Sboru dobrovolných hasičů a v úzké spolupráci s obecním úřadem se postupně vybavili uniformami a hasícím nářadím.

Velký úspěch měla divadelní představení místních ochotníků ze spolku Klicpera od roku 1872, sportovně založení navštěvovali Sokol v Černčicích.

Krátce před první světovou válkou vydal obchodník A. Kafka krásnou složenou pohlednici, která zachytila Blšany ještě bez zpevněných silnic, drátů elektrického vedení a dalších moderních vymožeností

Ve 30. letech minulého století propagoval A. Frélich svůj koloniální obchod složenou pohlednicí ukazující hlavně jeho provozovnu s nákladním autem, ale také idylické pohledy na dnes již neexistující partie Blšan

První republika

První světová válka v letech 1914-1918 krutě zasáhla do života celé obce. Čtrnáct mužů padlo, tři se vrátili jako legionáři a z pěti dalších válka udělala mrzáky. Poválečná obnova byla rychlá, do roku 1930 se obec rozrostla o tři desítky domů, a ačkoli počet obyvatel pomalu klesal, vesnice se modernizovala.

Velkým ulehčení pro dopravu byla stavba okresní silnice Blšany-Chlumčany, započatá v roce 1919 jako „hladová zeď“ čili možnost obživy pro místní nezaměstnané. V roce 1923 bylo hotovo, ovšem propojení dále do Loun zdržovaly spory s majiteli pozemků až do 30. let 20. století. V domácnostech svítilo 331 žárovek, noc prosvětlovalo devět veřejných lamp a od roku 1920 fungovala veřejná knihovna.

Pozemková reforma z roku 1924 se dotkla pouze šesti hektarů z více než třísethektarového velkostatku a patnáct místních zájemců o půdu si rozdělilo malá políčka o velikosti kolem dvou třetin hektaru. Roku 1933 skončila schwarzenberská éra a nový nájemcem velkostatku se stal F. Mrázek.

Ve svobodné republice pokračoval čilý společenský život. Početné místní spolky a politické strany sídlily ve dvou zdejších hostincích J. Fouska a J. Filouse, takže nepřekvapí celková roční výtoč piva 343 hektolitrů! Kromě dvou hostinců své služby nabízeli obchodník smíšeným zbožím K. Fröhlich, krejčí K. Hosinger, bednář F. Egert a sadař A. Fric.

Dlouhodobě nejsilnější stranou byli komunisté, národní socialisté a národní demokraté. Dlouhodobě nejaktivnějším spolkem byli hasiči, kteří v roce 1932 s úspěchem uspořádali župní sjezd a pokračovali v tradici plesů.

V roce 1930 napočítal pečlivý statistik v Blšanech 22 koní, 178 kusů hovězího dobytka, 89 koz, 143 vepřů, 325 kuřat, 1 023 kohoutů a slepic, 566 housat, 121 hus, 23 kachen, 18 krůt a krocanů a žádnou ovci, ačkoli ještě r. 1910 zde bylo 275 ovcí. Dva včelaři chovali celkem pět včelstev, deset hospodářů pěstovalo mimo jiné chmel na osmi hektarech. Obec a okolí krášlilo až do mrazů v r. 1929 celkem 2 250 jabloní, 1 132 hrušní, 1 456 třešní, 2 064 švestek a 64 ořešáků, ovšem mrazivé katastrofě podlehlo celkem 2 557 stromů. Není divu, podle kroniky teplota klesla až na -37°C!

Poklidný život obce přerušila druhá světová válka nejprve částečnou mobilizací v květnu 1938, a v říjnu téhož roku následoval proud asi 130 uprchlíků z pohraničí zabraného Německou říší. Od vzniku Protektorátu v březnu 1939 byl omezen společenský život, obec dostala německý název *Flöhau* a Blšanský chlum začal sloužit jako cvičiště pro německou posádku v Lounech.

Jeden z občanů byl umučen v Mauthausenu a dva padli v boji, jejich památku na návsi dodnes připomíná pomník z roku 1947.

Socialistická vesnice

Poválečné nadšení brzy narazilo na obtížnou realitu. Obecní úřad nahradil místní národní výbor, sedm desítek obyvatel odešlo hledat štěstí do pohraničí a v roce 1948 byl rozparcelován velkostatek, na němž začal hospodařit podnik Státní statky. V roce 1952 se menší hospodáři sdružili do Jednotného zemědělského družstva, ale nevalné výsledky vedly v roce 1960 k zániku družstva a jeho převedení pod státní statek. JZD v roce 1954 začalo se stavbou drůbežárny u chlumčanské silnice, která po modernizacích funguje dodnes. Obyvatelé se stěhovali za prací přímo do Loun,

takže se obec vylidňovala a pomalý pokles obyvatel se zastavil až v novém tisíciletí. Obec v roce 1959 upravila čp. 26 na kulturní dům a státní statek vybudoval v blízkosti nádraží mechanizovanou drůbežárnu. Roku 1960 byly sloučeny dosud samostatné vesnice Blšany, Vlčí a Chlumčany do jedné obce a její vedení se pod názvem Místní národní výbor usídlilo v Chlumčanech. Blšany tak po osmi desetiletích ztratily samostatnost a následovala jejich pomalá stagnace.

Přesto se postupně podmínky pro život v obci zlepšovaly. Během 60. a 70. let obec budovala kanalizaci, chodníky a opravovala cesty, občané sami v rámci tzv. *akce Z* přispívali dobrovolnou prací. Zároveň ožívala spolková činnost, obnovil se spolek divadelníků, aktivní byli hasiči, chovatelé, osvětová beseda a Svaz socialistické mládeže. V roce 1972 národní podnik Xaverov postavil pod Chlumem novou drůbežárnu se šesti halami, administrativou a ubytováním pro zaměstnance, a o dva roky později hasiči přestavěli hostinec u Filousů na novou zbrojnici, k níž přibyla jídelna. V roce 1976 byla dokončena prodejna potravin, ovšem kvůli obvyklým nedodělkům přivítala zákazníky až o rok později. V průběhu roku 1978 proběhla dlouho plánovaná výstavba vodovodu, do níž se ve velkém zapojili sami občané, a drůbežárna se rozrostla o další haly. I v dalším desetiletí se MNV snažil o zvelebování obce, ale kvůli špatně fungujícímu hospodářství celého státu se obtížně sháněl materiál i lidé, takže řada dobrých záměrů nevyšla.

Nová doba

Konec socialismu v roce 1989 oživil naději na opětovné osamostatnění Blšan, k němuž došlo v roce 1991. Soukromé podnikání změnilo v krátké době tvář celé obce, velkým přínosem bylo zavedení plynu v roce 2001, o dva roky později proběhla oprava zámku. Výstavba nových rodinných domků sice přinesla obci značnou finanční zátěž kvůli budování inženýrských sítí a komunikací, ale náklady snižoval prodej obecních pozemků, a hlavně Blšanům přibývali noví obyvatelé. Nová zástavba si vyžádala také stavbu tlakové kanalizace, dokončené v roce 2007. O dva roky později vznikly dvě velké fotovoltaické elektrárny u silnice na Černčice a na Chlumčany. Nová výstavba pokračuje i v současnosti a opravuje se i stará část obce.

Modernizované Blšany u Loun jsou dnes příjemným místem k životu, což nejlépe dokládá rostoucí počet obyvatel. Pro nejmenší vzniklo u rybníka krásně hřiště, samotný rybník je pečlivě udržovaný a je ozdobou obce. V roce 2019 získaly Blšany u Loun Oranžovou stuhu v soutěži Vesnice roku za nejlepší spolupráci obce a zemědělského subjektu v celém Ústeckém kraji. V posledních letech se obec snaží využívat různé dotační programy, díky nimž se podařilo modernizovat veřejné osvětlení, pořídit kontejnery na bioodpad, opravit válečný hrob a spolufinancovat další projekty. Dávný zakladatel, pan Blecha, by dnes byl na své Blšany určitě hrdý.

Zámeček

Předchůdcem zámku byl hospodářský dvůr, doložený od 14. století v majetku bohaté lounské rodiny Bérů. Za husitských válek zde sídlil rytíř Jan Kozelka z Hřivic a dvůr v neklidných dobách přestavěl do podoby malé tvrze. Poté ale za vlády města Loun až do roku 1548 ve vsi vrchnost nebydlela a dvůr přestal sloužit jako panské sídlo.

Před rokem 1600 rytíř Adam Hruška z Cítolib postavil „nový dům“ čili zámeček, další větší úpravy následovaly v polovině 17. století. Válečník Jan Karel Příchovský starší si zvolil Blšany za své sídlo a zámeček přestavěl v barokním stylu. Jeho dcera Magdalena Rozina v roce 1682 ves odkázala pražskému arcibiskupství a zámek nadále sloužil jako byt pro správce a další úředníky velkostatku, menší část arcibiskupství užívalo jako sýpku. V mladších dobách už k výraznějším stavebním zásahům nedošlo.

V roce 1846 k zámku patřil hospodářský dvůr, ovčín, ovocná zahrada, malý pivovar a palírna. V roce 1859 arcibiskup Bedřich ze Schwarzenberka statek se zámečkem pronajal svému bratrovi Janovi Adolfovi, který jej připojil k velkostatku v Cítolibech.

Při pozemkové reformě v roce 1924 zámeček přešel do soukromých rukou, po druhé světové válce byl zkonfiskován a sloužil jako kancelářská budova a skladiště Semenářského statku v Lounech. V roce 1965 bylo první patro upraveno na byty, dnes je opět v soukromém vlastnictví.

Blšanský vrch

Výrazný čedičový kopec (293 m n. m.) tvoří se sousedním Malým chlumem (283 m n. m.) krásnou dominantu Blšan a okolí. Ve středověku lákal svou polohou ke stavbě hradu, ale Louny si v roce 1493 vymohly u krále zákaz jakékoli stavby na tomto vrchu. Kolem roku 1840 se zde začal těžit čedič na stavbu silnic a silueta vrchu se postupně měnila. Není divu, například v roce 1886 zde pracovalo patnáct skupin dělníků a vytěžilo se přes 3 000 m³ kamene. Mnoho místních si zde hlavně přes zimu přivydělávalo těžkou prací s ocelovými palicemi a jen výjimečně přišel ke slovu střelný prach. Nejjemnější štěrk zvaný císařský sloužil pro stavbu státních silnic, od roku 1892 si lomy pronajal okresní úřad a těžil zde tzv. okresní čili méně kvalitní štěrk. *Pšaňák* tak posloužil jako dodavatel materiálu pro velkou část silnic v okolí Blšan a Loun. Od roku 2012 je díky mikroklimatu vhodnému pro vzácné teplomilné rostliny prohlášen za přírodní památku.

Blšanský vrch

Škola

Od roku 1821 začala fungovat škola v domě čp. 29 pronajatém od vrchnosti, do té doby děti chodily do školy v Obořе nebo do Cítolib. První učitel, vysloužilý voják Vošahlík, dostával každoročně od velkostatku hromadu dříví, obilí a sud piva, a obec mu poskytla skromný plat a malé políčko. V roce 1840 po přiškolení sousedního Vlčí se škola rozrostla na sedm desítek dětí a postupně se stěhovala do dalších domů čp. 11, 7 a 13. V roce 1881 přibyla druhá třída a školu navštěvovalo celkem 120 dětí, ale teprve roku 1885 se obec vzmohla na důstojnou školní novostavbu za 8 100 zlatých. Byla to investice do budoucnosti rostoucí obce, kterou Blšanští spláceli ještě dlouhá desetiletí.

V roce 1940 vzniklo místní rodičovské sdružení pod vedením K. Šindeláře. Na jaře 1945 byli ve škole ubytováni tzv. národní hosté, Němci prchající před Rudou armádou, a následky jejich pobytu se podařilo odstranit teprve o rok později. Od roku 1950 škola ve spolupráci s jednotřídkami ve Veltěžích a Chlumčanech vydávala školní časopis *Plamínky*. Klesající počet dětí vedl v roce 1964 ke zrušení školy a přiškolení Blšan k sousedním Černčicím. Poté sloužila jako byty a skladiště pro lounskou nemocnici, dnes je v soukromých rukách a prochází rekonstrukcí.

Blšanské spolky

Blšany se mohou pochlubit jedním z nejstarších ochotnických divadelnických spolků na Lounsku. Krátce po povolení spolčovací činnosti vznikl v roce 1872 z podnětu A. Trýba *Spolek divadelních ochotníků Klicpera Pšany* a aktivně působil až do roku 1936, kdy se dobrovolně rozešel. Ochotníci dokázali nacvičit několik her ročně a jejich představení byla velmi oblíbená. V roce 1895 se místní spojili do *Sboru dobrovolných hasičů* a kromě ochrany před ohněm se aktivně věnovali pořádání plesů a hráli divadlo, které provozovala také *Sekce mládeže sociálně demokratické v Pšanech*. Sociálními demokraty pořádaná taneční zábava v roce 1906 skončila skandálkem, protože tři tancechtivé účastnice nebyly plnoleté a někdo je udal lounskému hejtmanství. V roce 1861 obec zakoupila ruční hasičskou stříkačku, ale teprve v roce 1937 hasiči dostali moderní stříkačku motorovou. Od roku 1921 přibyla *Federovaná komunistická osvětová jednota* pro „tělesné, duševní i mravní povznesení členů“, o ně-

Kulturní akce v současných Blšanech u Loun - Čarodějnice a Halloween

kterých dalších spolcích nejsou bližší informace (*Chmelařský spolek, Domovina, Svaz domkářů, Zemědělská jednota* a další). Oblíbené byly také

přednášky, kulturní večery a výlety pořádané politickými stranami, jejich častým cílem bývala chlumčanská Vinárna. Do nedávna byl aktivním spolkem v obci Blšanský spolek, který pomáhal ve spolupráci s obcí zajišťovat kulturní akce, každoročně pořádal Masopust, Čarodějnice a Rozsvícení vánočního stromu. Na začátku roku 2026 spolek přerušil svou činnost a tyto kulturní akce přešly pod obec, která k těmto akcím každoročně ještě pořádá Dětský den a Halloween. V současnosti jsou aktivními spolky Klub stolních tenistů a Spolek chovatelů holubů.

Znak obce obsahuje odkazy na její historii: berlu se znakem arcibiskupství, vinnou révu a chmelové šišky

Blšanské kroniky

V roce 1820 si obec zakoupila velkou knihu pro zapisování důležitých věcí, hlavně účetnictví. Nebyla to ale ještě obecní kronika s pravidelnými záznamy o událostech během roku. Ta vznikla o sto let později, v roce 1922, a kronikářská tradice pokračuje dodnes. Velkou zásluhu na tom má paní Emilie Svobodová, která začala zapisovat v roce 1972 a kroniku vede dosud, tedy více než půl století! Pečlivě sleduje život celé obce a úhledným písmem zachycuje zajímavé události. Svou kroniku měla také škola, o její vznik se zasloužil v roce 1940 řídící učitel R. Kozojed. Jeho nástupci v ní pokračovali až do uzavření školy v roce 1964. Všechny tyto kroniky jsou digitalizované a přístupné na stránkách obce.

Blšanský znak

Malé vesnice ve starších dobách obvykle znak nepotřebovaly, protože je navenek zastupoval jejich pán. Když ale v polovině 19. století získaly samostatnost, začaly užívat k ověřování dokumentů vlastní pečetidla a razítka, nejčastěji s názvem obce. Po roce 1989 se obce vracejí ke svým historickým kořenům a pořizují si nové znaky, které zachycují místní zvláštnosti. Blšany v roce 2008 získaly znak odkazující na historickou vládu pražských arcibiskupů a dlouholetou tradici pěstování vinné révy a chmele.

Blšanská nej…

- Nejstarší doklady o osídlení v katastru obce se datují do 6. tisíciletí před naším letopočtem.
- Nejstarší zmínka o vsi pochází z doby kolem roku 1226 v latinské podobě Blsaz.
- Nejstarší jménem známou obyvatelko vsi je paní Buna zmíněná v roce 1354.
- Nejstarší doklad o mlýně mezi Blšany a Chlumčany pochází z roku 1402, kdy jej mlynář Petr prodal lounskému rychtáři Hánovi.
- Nejstarším doloženým rychtářem byl v roce 1466 Jan z Blšan.
- Nejstarší doklad o hospodě čp. 2 pochází z roku 1607, kdy ji provozoval Šimon Zima.
- Nejbojovnějším majitelem vsi byl Jan Karel Příchovský z Příchovic v letech 1637-1660, císařský vojevůdce a zachránce Prahy před švédským vojskem.
- Nejhůře byla ves zničena během třicetileté války v 17. století, ze sedmnácti statků jich osm zpustlo.
- Nejhorší epidemie postihla ves v roce 1832, kdy cholerou onemocnělo 72 osob a 18 lidí nákaze podlehlo.
- Nejbohatším šlechtickým rodem v historii obce byli Schwarzenbergové, kteří získali zdejší velkostatek v polovině 19. století.
- Nejvíce domů ve vsi stálo v roce 1950 – celkem 108 čísel popisných, nejvíce obyvatel v obci žilo v roce 1910 – celkem 549.
- Nejničivější mráz obec postihl v roce 1929, kdy teplota klesla až na mínus 37°C a mrazivé katastrofě podlehlo 2 557 ovocných stromů.

Zajímavosti z historie obce

- Majiteli obce byli v historii postupně čeští králové, biskupové, drobná šlechta, magdalenitský klášter v Lounech i město Louny.
- Lounští a žatečtí měšťané si ve 14. století stěžovali na řádění lupičů z blšanských krčem, ohrožujících kupce až téměř u samotných bran města.
- V 15. století blšanští hospodáři městu platili nejen hotovými penězi, ale také kuřaty a bílými chleby.

- V roce 1471 prodával Jan Hořanský z Blšan městu kameny na opravy hradeb.
- V roce 1487 byl rychtářem sedlák Václav Plíha, jehož potomci vstoupili do historie Lounska jako rod rytířů Hrušků z Března.
- V roce 1493 si Louny vyžádaly u krále Vladislava II. zvláštní privilegium zakazující komukoli stavět hrad na Blšanském chlumu, tato listina se dochovala v lounském archivu.
- V roce 1588 mělo sedm blšanských hospodářů vlastní vinice, další dvě patřily lounským měšťanům, bylo zde celkem 18 statků.
- Po válce v polovině 17. století byla obec z poloviny pustá, ale během dvou generací opět plně ožila.
- Až do poloviny 19. století k zámku patřil kus lesa u Pochválova a Smilovic.
- V roce 1820 byla založena obecní kronika, ale nejprve soužila pro zápisy obecních účtů, a pravidelné záznamy začaly až od roku 1922.
- Až do regulace potoka ve 20. století docházelo k častým jarním záplavám, kdy voda obarvená červenkou z Podlesí vytvořila mezi Blšany a Veltěžemi velký rybník, a ničila zdejší pole.
- V domě čp. 32 až do poloviny 19. století fungoval malý panský pivovar.
- V roce 1866 museli všichni majitelé domů dočasně ubytovat pruské vojáky po prohrané válce.
- V roce 1881 se Blšany po odtržení Vlčí staly samostatnou obcí.
- V roce 1885 si obec postavila z vlastních prostředků školu v domě čp. 52.
- V roce 1898 se v Blšanech narodil Josef Kozák (+1965), zpočátku ochotník u kočovných divadel, později spolupracovník divadelního režiséra E. F. Buriana a úspěšný charakterní herec.
- V letech 1927-1935 provozoval V. Kozák odchovnu bource morušového, z jehož kokonů se vyrábělo hedvábí, a ročně vyprodukoval 100–160 kg této vzácné suroviny.
- V roce 1937 byla v domku obecního strážníka zřízena první telefonní linka.
- V roce 1952 místní založili Jednotné zemědělské družstvo, v roce 1960 převedené pod státní statek.
- V roce 1960 obec ztratila samostatnost připojením k Vlčím a Chlumčanům.

- V roce 1962 začala jezdit pravidelná autobusová linka do Loun.
- V roce 1964 bylo v blšanské honitbě uloveno 460 zajíců a 15 bažantů.
- V roce 1978 byly Blšany připojeny na dálkový vodovodní přivaděč.
- V roce 2001 byla obec plynofikována.

Rozsvícení Vánočního stromku s paní Zimou

Text: Jan Mareš
Pohlednice laskavě zapůjčil: Jaroslav Rychtařík z Loun
Fotografie poskytl: Vladimír Uttendorfský, Vratislav Dvořáček,
Richard Petřivalský a archiv obecního úřadu
Grafická úprava: Milena Ryšavá, Libochovice
Tisk: Jiří Bartoš - SLON, spol. s r.o., Ústí nad Labem
Vydala obec Blšany u Loun v roce 2026 nákladem 300 kusů.

Zámeček v obci

Pohled na současnou vesnici z Blšanského chlumu